

Atli Dam, lögtingsmaður um tjakfundir sum Føroya Fiskasøla skipar fyri:

Vónandi er hetta ikki ein roynd at varðveita ávirkan og makt

— hjá tí fátali av monnum, sum higartil hava rikið hesa fyrir-tøku og ígjøgnum »monopolstöðu« sína so stóran part av fyrir-tøkuni Føroyar

Spurningarnir til Atla Dam, lögtingsmann snúva seg um hesi mál:

1. Iløgupolitikkurin, framdur og komandi.
2. Hugsandi broytingar í fiskimøguleikum og fiskivinnupolitikki.
3. Fiskasølumál í farni tíð og komandi.
4. Tiltøk til at umhugsa ella fremja.

Um iløgupolitikkin sigur Atli Dam:

— Treytirnar fyri iløgum, serliga í sjeyti-árunum havi eg fleiri ferðir fyrr umrøtt í Sosialinum. Hesar hava verið merktar av tørvandi vitan um, hvussu langt tíðarskeið sær, hvor møguleiki for at eiga til afturrindan av iløguni, tí möguleikarnir broyttust so skjótt, og tí neyðugt varð við nýløgum í verandi vinnutól alla tíðina.

Kortini mugu iløgurnar hesi ár stórt sæð metast at hava verið rættar, tí sam-anumtikið hevur verið møguligt at útvega øllum verandi skipum og teinum sum komin eru, vinnumøguleikar allar mánaðar av árinum.

Tað, sum sermerkt hevur iløgurnar á sjónum, er, at tær fremst av øllum eru gjørdar í vinnutól, ið tekniskt sæð hava ligið á sera høgum stigi.

Ti hava hesi tól sum eina eyka trygd hjá ánar-um og figgarstovnum eitt eitt høgt söluvirði, og í teimum forom har menn hava havt ílt við at biða, til neyvar metingar kundu gerast um ávisar möguleikar, hevur verið gjørligt at selja við vinningi, ið so aftur kundi nýtast til iløgur á øðrum økjum.

Broytingin

Annað, ið hevur eyðkent iløgurnar er tann skjóta broytingin í iløgnum millum for til heimaleið-

sjónarmið

Í hesi greinini hava vit sett Atla Dam, fyrrverandi lögmanni nakrar spurningar um fiskivinnupolitikki — og fiskivinnu yvirhefur

irnar og for til fjarleiðir. Hetta speglast serliga aftur í lutfallinum millum útflutningsvirðið av heimaleiðum og útflutningsvirðið av fjarleiðum.

Eitt heppi-marknaðarligt fyrbrigdi hesi ár, kvoteringarnar gjørdust so skjótar og strangar, er, at ein minni kvota í hvørjum stovni ár um ár hevur havt sama ella stórri virði sum hin stórri kvotan frammanundan hevði.

Ongantið hevur tað staðið sjónskari enn júst hesi ár, at í fiskivinnuni avdúkast støðugt nýggir möguleikar — alternativir — tann hópur av nýggjum fiskasløgum, tikið eru undir roynd og tær broytingar hendar eru við veru-samansetingini í útflutningi okkara prógva hetta.

Radikalar iløgur

Hóast eina rættuliga nøktandi gongd í vinnumøguleikum okkara, og hóast vit helst koma at halda fast um ein fiskivinnupolitikki, meðan útbýgt verur til egið sjóeki, stendur greitt, at vit komandi tíð neyðast at fremja heilt radikalar iløgur í enn øroyndar ella littið royndar möguleikar undir Føroyum. Ti er at vóna, at

tjakið, ið nú tekur seg upp, ger hetta greitt og eisini ger greitt, at skulu vit nóg skjótt taka nýggjar möguleikar í nýtslu, verður neyðugt at investera í broytingar av verandi skipum, eisini tá talan er um eldri skip, hóast hetta ikki fyrr hevur verið skilagt.

Burtur við trekleika

Tjakið fer vónandi eisini at taka tann trekleikan burtur, sum eitt nú figgarstovnar, Føroya Fiskasøla og fyri so vitt nýggja samgongar — hava sýnt. Samanber trupulleikarnar at faa Giljaneroyndina figgjaða.

Hin lemjandi kreppan, sum herjar heimn í løtuni, ger tað enn meira neyðugt at reka ein djarnan iløgupolitikki, heldur enn at bakka fyri svarta skýrslum.

Her gevst ikki høvi at umrøða tað stóra ilöguvirksemið ið hent er innan alla aðra samfagsútbýgging, í samferðslu, í »alternativum« idnaði, landbúnaði, havbúnaðarroyndum osfr. men lesarar Sosialsins hava seinastu árin havt serliga góðar möguleikar at fylgja við á hesum økjum.

Broytingar í fiskivinnupolitikkinum

Um broytingarnar í fiskimøguleikum og fiskivinnupolitikki sigur Atli Dam, at helst verður fiskivinnupolitikkurin í høgðsheitum hin sami, men at útviklingurin kemur at ganga skjótari enn menn vónaðu miðskeiðis í sjeyti-árunum. Útbýggingin til móguleikarnar á djúpum vatni og í pelagiskum ella semipelagiskum stovnum við Føroyar, verður at fremja skjótari, men høgðssjónarmiðið, at tað er vert at leingja mest möguligt um umleggingartíðina, verður varðveitt.

Trupulleikar við ávisum partnum okkara koma kortini at bera í sær støðutakan til heilt at kvetta samvinnuna, og kemur her serliga EEC uppá tal.

Samvinna við tey norðuratlantisku londini: Grønland, Ísland, Noregi, Sovjet og Kanada mugu vit royna at varðveita bæði við fiskiskapi og marknaðarføring, og haraftur verður neyðugt við eini endaligari skipan innan fyri rikið, so heilt fritt sleppa vit ikki fyrbils at halga okkum útbýgging til føroyskt øki.

Heldur ikki verður lætt at útvega kapital til hetta áleina, tí enn er úrtøkan higan ov litil, men vit siggja ein skjótan og positivt vøkstur her, og vit hómá stórar øroyndar möguleikar.

Fiskasølumál

Um fiskasølumál okkara sigur Atli Dam, at tað vildi verið skeivt einans at lasta Føroya Fiskasølu, sum so mangan verður gjørt. Fiskasølan hevur havt eitt slag av monopoli í og við, at hon hevur útflutt 90% av okkara fisku-úrdráttum, so tá ein sigur,

Sosialurin bað um tjak nú tekur Fiskasølan undir

Nú er skjótt nakað frálíðið síðani blaðmaðurin Jan Müller í Sosialinum legði upp til eitt tjak um tvinnar tíðandi samfelagsspurningar, nevniliga vilkor og viðurskifti pressunar og okkara fiskisølumál.

Hetta tjakið er enn ikki verunliga komið í gongd, m. a. tí fleiri av teimum, sum jattað hava luttøku vildu hava politiska skiftið aftur um og vildu loyva nýggja stýrinum stundir til at greiða viðurskiftini við EF frægari enn teimum eydnaðist í fyrsta umfari.

Ein stovnur, sum í fyrsta umfari ikki lat við seg koma — Føroya Fiskasøla — leggur nú seg til hetta sama tjak.

Væl tykist, sum teir leggja stóri upp — dramatísar støðu okkara — og royna at birta upp undir agitationina um undirgangsstøðu Føroya, men sum frálíðið bendist tjakið vónandi inn í eina objektiva legu og vit avdúka tá vónandi viðurskifti, sum kunnu bótast.

Ein kanning av innbjóðing Fiskasølnnar til tjak um Føroya framtíð ger ein beinanvegin varugan við vandan fyri, at tjakið leypir av skinnarunum og meira fer at snúva seg um varðveitan av valdinum hjá Føroya Fiskasølu, enn um broytingar í verandi støðu — tí burtursæð frá onkrum embætismanni, felagsformanni ella fiskifrøðingi, tykist valið av innleiðarum og tjakluttakarum at vera ein roynd at leggja føroysku fólkameiningina undir eitt egiligt høgtrástr. Eitt høgtrástr, sum skal eiga »offisiella« viðurkenning.

Sosialurin fer tó kortini framyvir at leggja blaðrúmd til onnur sjónarmið eisini og hevur at byrja við biðið Atla Dam, fyrrverandi lögmann gera viðmerkingar til fyra spurningar settar fram av blaðnum. Harumframt hava vit biðið Kjartan Hoydal, fiskifrøðing gera sínar metingar um fiskastovnin undir Føroyum.

at í Føroyum hevur verið ein positivur útviklingur fyri nú í mong ár, so eigur Føroya Fiskasøla lut í hesum.

Men tað skerst ikki burtur, at so mangt í okkara skipan, hevur verið darandi og varðveitandi (konserverandi), í teirri afturlatnu verð, sum Fiskasølan hevur verið, hevur verið torført at eftirkanna, hvussu nógvur verunleiki er í atfinningunum um afturhald, maktstrið, telving fyri varðveitan av monopoli osfr.

At nakað nógv er um hetta tos vita vit øll, og grundirnar kann ein saktans hómá.

Men nú fiskasølumál fáa so nógv stóri týdning enn tey nakrantíð hava havt áður, verður neyðugt at fremja eina djúptgangandi kanning (analysis) av hesum viðurskiftum fyri at røkka mest effektivu skipanini.

Ein umlegging av söluráðgjaf okkara er fremst av øllum neyðugt í sama ella minkandi nøgd av hvørjum fiskaslági sær skal geva munandi meira pening, skal samfagsbúskapurin ikki avskeplast. Vit kunnu t. d. ikki framvegis liva við eini umfordeiling av samfagsorku, sum liggur millum 1/3 og 1/2 av figgarlógini.

Trekleiki Fiskasølnar

Trekleiki Fiskasølnar við at taka nýggjar vørur upp í arbeiði sjtt hevur verið rættiliga sjónskur. Hann hevur ein kent í teim skeivu metingum og spádómum, sum árliga eru frambornir, ofta kanska fyri at seinna einum neyðugum útviklingi, tí umsitingarorkan hjá sam-takinum ikki var útbýgd.

Viljin til varðveitan av meginávirkanini í øllum söluráðgjafi hevur kortini vunnit á trekleikanum, so hvørt áður hava sýnt, at slíkar vørur høvdu ein sölumarknað, og framyvir verður trýst úr mongum ættum at gera tað møguligt eisini at selja munandi meira góðskaðar vørur, vørur í smærri pakningi, nýggjar vørur o. s. fr.

Fyri trúrdutheit sam-taksins verður beinanvegin neyðugt at umskipa tað til eina opna verð, har fiskimenn, framleiðarar, almenn umsing og almenningurin sum heild fær høvi til at vissa seg um, at tann neyðuga liberaliseringin í kappingini ímillum Føroya Fiskasølu og aðrar útflytarar er framd.

Slíkt vildi eisini gjørt Framhald á síðu 13